

A CIPRUSI ELNÖKVÁLASZTÁS

2013

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΝΕΒΣΕΧΙΡΛΙΟΓΛΟΥ (AGGELIKI NEVSEHIRLIOGLOU)

Kivonat

Napjaink gazdasági válsága lassan kiterjed az Euro-zónára, mivel egyre több tagállam – még azok is, amelyek különös növekedést értek el az utóbbi években- néz szembe pénzügyi nehézségekkel és növekvő instabilitással, amit senki sem látott előre. Ebben a helyzetben történt, hogy Ciprus, egy, a Földközi-tenger keleti partján lévő kis állam, amely jó példaként szolgál a fent említett helyzetre, egy kritikus választási folyamaton készült átmenni, hogy megválassza az új köztársasági elnököt, miután lejárt az előző elnök öt éves mandátuma.

Kulcsszavak: Ciprus, választások, memorandum, mentőcsomag, Euro-csoport, Anastasiades, Malas, Lillikas, DISY, AKEL, DIKO, EDEK, EVROKO, KOP, a nemzetközi sajtó (Politis, *Fileleftheros*, *To Vima*, *I Kathimerini*, *Ta Nea*, *NYT*, *Der Spiegel*)

A CIKK VÁZLATA

Bevezetés

- 1) *Az Első Forduló*
 - 2) *A Második Forduló*
 - 3) *Első Benyomások és Elvárások*
 - 4) *Lépés a nehéz útra – Ciprus megmentése*
- Összegzés*

*

Bevezetés

A 2013-as ciprusi elnökválasztás, illetve eredménye, nagy fontossággal bírt az EU-ban, miközben a világ több másik országa is érdeklődést mutatott a végkimenetel felé. Máskor ez a figyelem hallatlan lett volna, mivel mostanában megismertük a nehéz utat, és hogy még a szerkezet kis darabja is hatalmas károkat okozhat a világgazdaságnak, még a nagyobb, erősebb részeinek is, ha támogatás nélkül marad. Ez volt az oka annak, hogy a nemzetközi sajtó, az Egyesült Államokon át, figyelemmel kísérte és tanulmányozta a választásokat. A helyi sajtó, vagyis a ciprusi és görög lapok számára a választási folyamat még nagyobb jelentőséggel bírt, nem csak pénzügyi, leginkább politikai szinten.

1974-ben Ciprus egy brutális inváziót szenvedett el a Törökország által, amely elfoglalta a sziget északi részét, ketté szakítva ezzel az országot, amely két rész között megakadályoztak mindenféle kommunikációt. A megszállás alatt sok ciprusi elvesztette családját, vagyonát, miközben a katonai junta alatt álló Görögország nem tudott segíteni. Egészen eddig a napig nem oldódott meg a probléma semmilyen szinten; egyrészt van egy Ciprusi Köztársaság a sziget deli részén, amelynek lakossága görög-ciprusiakból áll, már az EU része és nemzetközileg elismert állami identitással rendelkezik, másrészt pedig ott van a még mindig Törökországhoz tartozó északi rész, amelyet különálló államként akarnak elismertetni, és ahol a lakosságot török-ciprusiak alkotják. Számos oka van annak, hogy miért nem sikerült még egyezsége jutni ezzel kapcsolatban, amelyek között szerepel Görögország és Törökország feszült viszonya is. Törökország elutasítja a Ciprusi Köztársaság elismerését (csak néhány nappal korábban a török oldal az új elnököt “közösségi vezetőként” említette), akárcsak a nacionalizmust ami, még ha csak részben is, mindig jelent volt Cipruson. Ezek és még más tényezők vezettek az Annan-terv visszautasításához 2004-ben, mindkét oldalon

egy referendummal ami magában foglalta a sziget újraegyesítését, mint föderációt. 1974 óta ez a hatalmas politikai probléma volt minden elnökválasztás epicentruma, hozzájárulva így az eredményekhez. Legalábbis mostanáig.

A 2013-as választások egyik legjobb tulajdonsága az volt a helyiek számára, hogy végre nem a Ciprus-kérdés volt a fő téma, ami alapján a ciprusiak döntést hoztak volna. A bankcsőd veszélyének fenyegetése, amelyben az Euro-zóna nem vesz gazdaságilag részt, elég volt ahhoz, hogy a ciprusiak figyelme a nemzeti problémákról a gazdaságpolitikára terelődjön. Ahogy a *Kathimerini* görög napilap, egy kapcsolódó cikkben kiemelte, “Az egykor virágzó gazdaság süllyedése másodlagossá tette a Ciprus-problémát.”¹ A *Ta Nea* napilap ezt a különbséget számokban fejezte ki: “Mialatt a többség a memorandumot támogatja, 70% állítja, hogy a szavazatukat a gazdaság határozza majd meg, miközben 48%-uk a jelöltek Ciprus-kérdésről alkotott véleménye alapján fognak szavazni.”² Nem képesség kérdése volt, hogy tárgyaljanak-e a nemzeti problémáról, hanem az európai erőkkal való szembenézése, és hogy megtalálják a legjobb elemeket, amit fel kellett ajánlaniuk a memorandumért, ami ezután következett. Másik hatalmas csoda, hogy a szavazók azt a jelöltet választották, aki jobban ragaszkodott memorandum-döntésekhez, mint mások. Valami, amit még sosem láttunk eddig, és talán nem is látunk újra. A lehetséges tényezőket, amik ehhez az eredményhez vezettek, később vizsgáljuk részletesebben.

I. rész: Az első forduló

Ciprus politikájának megfelelően (elnöki demokrácia) az elnökválasztásokat ötévente egy vagy két fordulóban kell lebonyolítani. Minden jelölt részt vesz az első fordulóban. Ha az első jelölt megszerzi a szavazatok 50%-át plusz egy szavazatot, akkor őt választották köztársasági elnöknek. Ha ez nem így történik, a két legmagasabb szavazatszámú jelöltek versenyeznek egymással a második fordulóban. A második forduló befejezése után a magasabb százalékaránnyal rendelkező jelöltet nevezik ki győztesnek és új elnöknek.

Az első forduló február 17-én került megrendezésre. Habár minden párt aktív szerepet játszott a választásokon, csak néhány támogatót közülük olyan jelöltek, akik magukhoz a pártokhoz tartoztak. DISY (Demokrata Gyűlés), a közép-jobboldaliak legnagyobb pártja *Nikos Anastasiades* pártvezetővel vett részt, aki Ciprus legismertebb politikai alakjai között szerepel. AKEL (Ciprusi Dolgozó Nép Haladó Pártja), a korábbi elnök, *Dimitris Christofias* pártja, és a helyi kommunista párt, akiknek nem volt jelöltje. Ahogy a *Ta Nea* görög napilap említette, “Sokan hajlamosak azt gondolni, hogy Dimitris Christofias pártjának nem volt közvetlen jelöltje (mint például az AKEL főtitkára, Andros Kiprinou), ezért nem vállalják a várható vereséget.”³ Ez lehetett az oka annak, hogy AKEL bizalmi szavazatot adott *Stavros Malas*nak, egy viszonylag új arcnak Ciprus politikai színterén, habár korábban már egészségügyi miniszterként munkálkodott körülbelül egy évig. Egy másik sokat vitatott jelölt *Giorgos Lillikas*, egy tapasztalt politikus, aki korábban a külügyminiszter szerepet töltötte be.

Anastasiades 66 éves korára már egy többdimenziós politikai karriert futott be, elmozdítva a radikális nacionalizmust a közép-jobboldal enyhébb megközelítése felé. Az Annan-terv támogatása 2004-ben, amit túlzottan anti-nacionálisnak tartottak, nagyobb bizonyítéka volt a hozzáállás megváltozásának. Népszerűsége rettentően szenvedett ez után a döntés után, ami azt eredményezte, hogy a konfliktus elfogadjának, kitérítőjének tartották. Azonban sikerült visszaszereznie népszerűségét egyetlen lépéssel, ami a 2013-as választásokig vezette. Már korán, a választások előtti időszakban a pozíció favoritjaként jelent meg, támogatva a szavazatok 43%-val az egy héttel korábbi nyilvános szavazások alapján. Az eredmények több sajtóval elhitették, elképzelhető, hogy Anastasiadest már az első fordulóban elnöknek választják, sokan pedig örvendeztek is emiatt. A *To Vima* görög napilap ehhez tartozó cikkében a riporter hangsúlyozta: „a legjobb Ciprus (Anastasiades) számára az egy fordulós választás lenne. Ennek két legfőbb oka, név szerint a gazdaság és a nemzeti kérdések, egy rideg politikai értékelés Anastasiadest olyan vezetőnek mutatják, akinek van mersze és társadalmi támogatottsága, hogy meghozza az országnak szükséges kritikus döntéseket és valóra is váltsa azokat”.⁴ Anastasiades maga hasonlóan gondolkodott, és rendszeresen kérte az embereket, hogy támogassák őt az értékes idő megspórolása érdekében az előválasztásokon. Ami a memorandumot

¹ Κρίσιμες εκλογές με φόντο την οικονομία (Kritikus választások a gazdasággal a háttérben), Yannis Antoniou, *I Kathimerini*, 2013. február 13.

² Η Κύπρος ψηφίζει για το Μνημόνιο (Ciprus a memorandumra szavaz), Aristotelia Peloni, *Ta Nea*, 2013. február 16.

³ Ένας «λύκος» για το μνημόνιο (Egy „farkas” a memorandumért), Aristotelia Peloni, *Ta Nea*, 2013. február 18.

⁴ Αναστασιάδης από τον πρώτο γύρο: το ευτυχέστερο σενάριο για την Κύπρο (Anastasiades egy fordulós megválasztása: a legjobb opció Ciprus számára), by Chrisostomos Perikleous, *To Vima*, 2013. február 15.

illeti, a DISY vezetője az alacsonyabb társadalmi csoportok terheire enyhítést, és a korábbi bal oldali kormány által elkövetett gazdasági és adminisztrációs hibák kijavítását ígerte.

Ebben az esetben kiderül, hogy a korábbi kormány hibáztatása nem bizonyul annyira támadói taktikának a választás előtt, inkább egy nyilvánvaló kijelentése a tényeknek. Egyértelmű példa lenne a ciprusi bankrendszer által felajánlott pénzmossó szolgálat az orosz oligarchia számára. Habár az EU vádolta, a helyzet valószínűleg nem volt teljesen ismeretlen az országban. Ahogy a *To Vima*-ban is megjelenik, „Habár nincs nyilvánosan kimondva, sokan felismerik, hogy jelen van ez a probléma, és hogy Nicosia a legalitás húrjain kereskedik az utóbbi években, miközben Európa ezt örökösén figyelmen kívül hagyta.”⁵ A korábbi elnök, Christofias és az AKEL általánosan egy hatalmas csapást szenvedtek el e nagy igazság miatt, öt év eredménye egy sokak által törékenynek vélt kormány lett. Ezért volt, amint már korábban is említettük, várható a vereségük.

Ebben a nagyrészt akaratlan pozícióban kezdte meg Stavros Malas az előválasztási kampányát. Habár neki nem volt sajátos elődje, adott volt, hogy az AKEL okozta sérülések végigkísérik támogatott jelöltjüket. Malas leginkább a nemzeti kérdésre való megoldást hangsúlyozta, amellyel a gazdasági válság irányíthatóvá válna, ha a helyes utat követik. Ez az út, bár nem egyenlő, de lényegében egyezett az AKEL eszméivel, első számú példája a félig nyilvános társaságok privatizációval szembeni ellentét, ahogy az EU ajánlotta. Malas emellett kezdeményezte egy nemzeti koalíciós kormány létrehozását is, amely leküzdené a gazdasági válságot; megemlítve a sorok között Anastasiadest is. A választás előtti utolsó szavazatok Malast második helyre juttatták, bár nagy különbséggel Anastasiadestól, és közel maga mögött Lillikas-szal.

Lillikas a választás előtti beszédeiben fenntartotta Ciprus természetes forrásainak szükségességét (a nem rég felfedezett hidrogén-karbonát lelőhelyeket) a válságból való megmenekülés érdekében. Lillikas az újonnan talált források eladását ajánlotta. Habár ezt a cselekményfolyamatot a sajtó a legjobb fogadásként prezentálta a szigetállam számára, sok riporter kételkedett ebben. A *To Vima* egyik újságírója egyik kapcsolódó cikkében így vélekedett: „Mentsük meg [Ciprust], de hogyan? Árusítsuk ki természeti forrásait?”⁶ Lillikas a előválasztás végső szavazatainak 21%-át szerezte meg. Miközben egy független jelölt nagy támogatást sikerült bevonnia a kevésbé erős pártoktól, mint a DIKO (Demokrata Párt), amely fele-fele arányban megosztott Lillikas és Anastasiades támogatásában. Mialatt Malas szilárdan másodiknak tüntették fel Anastasiades után, egyértelmű volt a szavazatok alapján, hogy az utóbbinak nehezebb dolga lesz, hogy megverje Lillikast egy lehetséges második fordulóban, mint Malast.

A többi ciprusi párt főként a három legerősebb jelöltet támogatta. A DIKO szavazói, ahogy már korábban említettük, akár Anastasiadest, akár Lillikast támogatnák, az EDEK (Szociáldemokrata Mozgalom) úgy tűnt, Lillikast kedvelte inkább, de nem derült ki, hogy a párt határozatlansága milyen eredményt hoz majd a választások napján. Ugyanez igaz volt a DISY néhány választójára, akiknek hűsége változhat az utolsó pillanatban. EVROKO (Európai Párt) többségben Lillikas felé hajlott, mivel nézeteik a pártéhoz hasonlóak voltak. Végül a KOP, (Ökológiai és Környezeti Mozgalom) arra kérte szavazóit, szavazzanak saját nézeteik szerint, nem irányították őket egyik jelölt felé sem. Más tényezők, amelyek még fontosnak számítottak a választás kimenetelében az egyedülálló jelöltek százaléka (DISY egy 3%-os arányban reménykedett) és a tartózkodás mértéke, amely állítólag magasabb volt a korábbi választásokon.

Február 17-e koraestjén nyilvánossá tették az első exit pollokat. Egy pillanatilag úgy tűnt, hogy Anastasiades reményei az egy forduló választásért megvalósulhatnak. Ugyanakkor Malas és Lillikas az elvárásokhoz képest alacsony százalékot kaptak. Azonban ahogy megjelentek a jelenlegi eredmények, egyértelművé vált, hogy a szavazatok hibásak voltak. A végeredmények végül név szerint: Anastasiades: 45.46%, Malas: 26.91%, Lillikas: 24.93%. Ennek a sikertelenségnek az oka a *Politis* ciprusi napilap által került magyarázatra: „Szombat óta az a hír járta, hogy Lillikas szavazóit megkérték, ne válaszoljanak őszintén az exit pollon, hogy összezavarják az ellenfeleket, akik már délben megtudták volna az eredményeket, és hamar biztosak lehettek volna Lillikas veszteségében.”⁷ Ez megmagyarázná Anastasiades magas, illetve Lillikas alacsony kezdő százalékát, amelyet 20% alatt mutattak, és végül egy hatásos 24,93%-ot ért el. *Politis* egy másik lehetőséget is megjelölt: „Számításba kell vennünk azt is, hogy a szavazatok egyensúlyozása a görög ügynökök által zajlik, akiket a TV csatornák választanak ki az alapján, hogy kire szavaztak az előző választáson: ez egy olyan gyakorlat, amely, bár megbízható az északi országokban, egyértelműen hibás a déliekben.”⁸

⁵ Η Κύπρος ψηφίζει για το Μνημόνιο (Ciprus a memorandumra szavaz), Aristotelia Pelsoni, *Ta Nea*, 2013. február 16.

⁶ Κύπρος: Λήξη προεκλογικής περιόδου στη σκιά της τρούικας (Ciprus: Előválasztás vége kilátásban a troikával), Nikos Chasapopoulos, *To Vima*, 2013. február 15.

⁷ Άλλ' αντ' άλλων τα exit polls (Teljesen véletlen közvéleménykutatás), Katia Savva, *Politis*, 2013. február 18.

⁸ Uo.

II. rész: A második forduló

Az első forduló eredményei szükségessé tették egy második szavazási forduló megrendezését a két legjobb jelölt, Anastasiades és Malas között. Habár korábban úgy spekuláltak, Anastasiades számára egyszerű lesz megverni Malast, még egy második fordulóban is, még mindig nem volt biztos, milyen szövetségek alakulnak majd Lillikas után, akit több olyan párt is – legalább részben – támogatott, amelyet Malas megvert.

Anastasiadest ellehetetlenítése az egy fordulós választástól a DISY pártot letörte, ugyanakkor szinte garantált volt a jobb oldali jelölt siker, nagyon is határozottan.⁹ Anastasiades fenntartotta, hogy helyre hozza az állam nemzetgazdaságát és tárgyalni fog az EU-val az ezt követő memorandum lehetőségeiről. Ahogy a Malas-szal szembeni végső vitán is kijelentette, véget vet Christofas politikájának, amely hosszú távon pusztítónak bizonyult az országra nézve, és koalíciós kormányt hoz létre Ciprus megmentése érdekében. Megerősödött pozíciója természetesen nem csak saját cselekedetei, hanem a körülmények eredménye is; ahogy a *Ta Nea* is említi, „[Anastasiades] egy kedvenc a második választáson, mivel ő jelenti ciprusi társadalom számára a fordulatot egy konzervatív politika felé, reakcióképpen a baloldali AKEL sikertelen válságkezelésével szemben.” Nem csoda, hogy „Dimitris Christofas Ciprus első elnöke, aki nem rohan az újraválasztásért”¹⁰ „Ennyi súllyal inkább a gazdaságon, mint a memorandumon, nem csak egy újabb elnök, akit Ciprus válságkezelésével definiálnak.”¹¹ Az adott időben pedig ez lehet majd az ország jövője.

Malas százaléka, habár alacsonyabb volt Anastasiades-énál, nagy benyomást keltett és a bal oldalt reménnyel töltötte meg az egész második forduló alatt egy közelebbi eredmény felé. Az AKEL Lillikas szavazóinak és általánosan a baloldaliak támogatását kérte, kiemelve, hogy az igazi csata csak a második fordulóban kezdődik, Malas ideáljainak stabilitását népszerűsítve. Ami azonban teljesen bizonyos volt, hogy habár Malas a második forduló kívülállója, semmiképpen nem lesz vesztes. Ahogy a ciprusi *Politis* napilapban is megjegyzték, „Az arc, aki a nagy tömeg számára ismeretlen volt, aki a Christofas által okozott károkat vállán hordozta, be lett dobva a mély vízbe, de sikerült úsznia. Hogy esküszik a tényre, hogy, tapasztalatlansága ellenére sikerült elbírnia az előválasztási kampány súlyát és a televíziós vitákat, ellenfeleinek tapasztaltsága ellenére is, főleg az AKEL-nak esküszik, amely ismét túl keménynek bizonyult.”¹²

DIKO, sok megbeszélés után, úgy döntött, tisztán Anastasiadest támogatja, nyomatékositva Ciprus szükségét egy azonnali segítségre, hogy átvészelje a válságot, miközben Giorgos Lillikas és az EDEK egyik oldalról sem választott, mivel nézeteik egyik jelöltével sem egyeznek. Az EDEK emellett továbbra is okolta a DIKO-t, amiért nem támogatta Lillikast az első fordulóban, és amellyel egyértelműen Anastasiades győzelmét hozták, meggyengítve ezzel Ciprus politikai központját, amelyhez mindkét párt tartozott. Végül, az EVROKO is Anastasiades támogatása mellett döntött és a KOP szavazóit diszkreációra és saját belátásuk szerinti választásra kérte, ahogy az első fordulóban is tették. Meg kell említenünk, hogy a ciprusi pártok nagy többsége szavazásra kérte a polgárokat, ne növeljék a tartózkodások számát. Az első fordulóban a hiányzó szavazók aránya 16.86% volt, enyhén magasabb, mint a korábbi években.

A nyomás mind a ciprusiakon, mind a jelölteken egyre nőtt a második forduló alatt, mivel az országnak egyre sürgősebb volt egy megoldás a gazdasági helyzet miatt. A görög *Kathimerini* napilap a szavazást, mint „az utóbbi évtizedek legkritikusabb választása Ciprus számára, amelynek mentőmellényre van szüksége a fenyegető gazdasági törés ellen” mutatta be.¹³ „Az csak természetes volt, hogy mindkét jelölt kampányuk jelentős része alatt megalapozott valamit, amit a *Politis* napilap kihangsúlyozott, amelyben mindkét férfi stratégiáját úgy festették le, mintha „fóbiás szindrómát” igyekeztek volna okozni.”¹⁴

24-e estjén megkaptuk a bejelentést a meglehetősen várható eredményről: Nikos Anastasiadest választották meg Ciprus 7. köztársasági elnökének 57,48%-kal, az országban eddigi elnökválasztásai alatt feljegyzett legmagasabb eredményével. Másrészt viszont Malas a szavazatok 42.52%-át kapta meg, egy

⁹ [Αγιογραφίες] Επετηρίδα (Kivonat), Dimitris Mitropoulos, *Ta Nea*, 2013. február 19.

¹⁰ Κρίσιμες εκλογές με φόντο την οικονομία (Kritikus választások a gazdasággal a háttérben), Yannis Antoniou, *I Kathimerini*, 2013. február 17.

¹¹ [Αγιογραφίες] Επετηρίδα (Kivonat), Dimitris Mitropoulos, *Ta Nea*, 2013. február 19.

¹² Το ΑΚΕΛ είναι εδώ (AKEL itt van), *Politis*, 2013. február 18.

¹³ Υπό την πίεση Έπαιξαν ξανά με τον φόβο (A jelöltek újra a félelmet használják), Katerina Zorba, *Politis*, 2013. február 23. κατάρρευσης ο β' γύρος (Második forduló a csőd nyomása alatt), *I Kathimerini*, 2013. február 19.

¹⁴ Έπαιξαν ξανά με τον φόβο (Candidates use fear once again), by Katerina Zorba, *Politis*, 23th February 2013, 17/03/13

meglehetősen kiemelkedő számmal az előzőekben elemzett tényezők ellenére. Anastasiades és a ciprusi pártok pár napos találkozási után koalíciós kormány alakult a DISY, a DIKO és az EVROKO által.

III. rész: Első benyomások és elvárások

A ciprusi választások eredménye a német és amerikai média figyelmét is vonzotta, akik gyorsan feljegyezték a következtetéseket és a nehéz utat, amelyet az új elnöknek követnie kell. A német hírlap, *Der Spiegel* összegezte az általános érzéseket: „A kedvenc nyerte meg a ciprusi választásokat: Nikos Anastasiades egyértelmű vezetést kapott Stavros Malas-szal szemben. Most egy olyan feladat előtt áll, amelyet sok kollégája irigyelne.”¹⁵ A feladat a további cikkben részleteződik: „Most [Anastasiadesnak] többször is meg kell mutatnia magabiztos oldalát: Anastasiades nem tagadja aényt, hogy kormányának most nagyon gyorsan kell dolgoznia. Brüsszelt és Berlint pedig biztosította afelől, hogy Ciprus meg fogja hozni az összes szükséges lépést a pénzügyek helyreállításáért”¹⁶

A NYT leginkább előreláthatónak tartotta a jobb oldali vezető sikerét, az AKEL és jelöltjének története miatt: “[AKEL] hagyatéka nagyban megnehezítette Mr. Malas számára Mr. Anastasiades felmorzsolását, aki az exit pollok tekintélyes mennyiségét irányította.”¹⁷ Ráadásul kiemelte aényt, hogy a DISY vezetőjét választották meg a memorandum támogatójának. „Bár frusztráltak, az európai szavazók hajlamosak voltak fenn hordani az orrukat és a kisegítést támogató jelöltet választották meg, akárcsak tavaly Görögországban, amikor Antonis Samaras győzedelmeskedett Alexis Tspiras radikális baloldali Syrízája felett.” Mr. Kulish is megjegyzést tett a helyzet lehetséges jövőjére: „[...] politikai elemzők azon tűnődnek vajon meddig fogja bírni [az emberek] türelme, hiszen a szigorú intézkedések a legeladósodottabb országokat sújtják és ezek lecsökkentett költségei lehúzzák a kontinens egészségesebb gazdaságait is.”¹⁸

Anastasiades első tevékenységei mind pozitív és negatív megjegyzéseket kaptak a helyi sajtótól. Mr Kallinikou a ciprusi *Fileleftheros* napilaptól egy nagyon is támogató képet festett az új elnökről, és úgy beszélt róla, mint „egy politikai harcos, aki pontosan olyan, amilyenre az országnak szüksége van”¹⁹ ugyanakkor kiemelte, „a választásoknak vége, ezzel együtt az ünneplésnek is. A helyi gazdaság épphogy életben tud maradni, nincs vesztegetni való idő. Az új elnöknek azonnal fel kell tennie a kezét és nekilátni dolgozni.”²⁰ és fenntartotta, hogy „ez a harc Ciprus harca, nem pedig bármilyen párté. Az AKEL-nak időt kell hagynia az új elnök számára, hogy harcolhasson Ciprusért.”²¹ Ilias Kanellis görög újságíró is pozitívan mutatta be Anastasiadest a *Ta Nea* egyik cikkében, amelyben szemrehányóan írt azokról, akik Anastasiades felett ítéleztek csak azért, mert konzervatív volt. Azt írta, „Mr. Anastasiadesnak sikerült valami, ami nem egyszerű a politikában senki számára sem. Megválasztották, miközben a memorandum felé vezetést ígerte országának, hogy garantálja a tisztaságot, és hogy Ciprus elkerülje a fájdalmas bankcsődöt. Nem ígerte, hogy ’pénzt lehet találni’, vagy hogy ezt a kínaiaktól szerezne meg [...] vagy az olajból [...], nem jelent meg és tettette mérgesnek magát ellenfelei hibái miatt.”²² Ez a bizonyos cikk dicséri Anastasiades politikai morálját, befejezve azzal, hogy „Ilyen napokat van, aki csak szeretne délen – még akkor is, ha nem bírják a hőséget”²³ célozva ezzel arra, hogy Ciprus helyzete sokkal jobb, mint Görögorszáé.

Más riporterek egy elővigyázatosabb állást vettek fel, inkább a gátakra igyekeztek felhívni a figyelmet, amelyekkel Ciprusnak még szembe kell néznie, és hogy Anastasiadesnak is ezekre kellene figyelnie. Egy másik cikk a *Fileleftheros*ban az AKEL sikertelenségét a DISY győzelmének tudta be: „Igazság szerint az új elnököt főleg azért választották meg, mert a búcsúzó elnök és pártja darabokra tört mindent a legendás öt éves periódusa alatt, kiépítve ezzel az új elnöknek az egyenes utat az áthaladásra”²⁴ hozzáadta, „Anastasiades áttörő elhatározásokat ígért, még akkor is, ha az intézménnyel is ütközik össze, másképp nem lesz

¹⁵ Zypern: Konservativer Anastasiades ist neuer Präsident (Ciprus: A konzervatív Anastasiades ez új elnök), *Der Spiegel*, 2013. február 24.

¹⁶ Uo.

¹⁷ Ciprus konzervatívot választott elnöknek, Nicholas Kulish, *NYT*, 2013. február 24.

¹⁸ Ciprusi választások előtt, homány és szavazói érzéketlenség, Nicholas Kulish, *NYT*, 2013. február 23.

¹⁹ Από το ναδίρ στο ζενίθ ο μαχητής πολιτικός (A politikai harcos a nadírtól a zenith-hez fordul), G. Kallinikou, *Fileleftheros*, 2013. február 26.

²⁰ Uo.

²¹ Uo.

²² [Ενστάσεις] Ωστε δεξιός, ε; (Szóval, egy konzervatív?), Ilias Kanellis, *Ta Nea*, 2013. február 25.

²³ Uo.

²⁴ Το πρώτο στοίχημα και το πρώτο κατεστημένο (Az első fogadás és az első intézmény), A. Michailides, *Fileleftheros*, 2013. február 26.

megmenekülés. Az első intézmény tehát a párt és a megbeszélések eredményei lesznek.”²⁵ Néhány újságíró magukra Anastasiades szavazóira is figyelmet szenteltek; Anastasiades győzelmének ünneplése és beszéde alatt a jelenlévők közül sokan fújolni kezdtek, amikor megemlítette ellenfeleit, és az elnöknek kellett lecsillapítania a tömeget, hogy adják meg a tiszteletet a többi jelöltnek is. Továbbá sokan azt is észrevették, hogy többen tartottak görög zászlót az ünnepség alatt, mint ciprusit. Ezen aggasztó jelek alapján a görög *To Vima* napilap kijelentette, „Nikos Anastasiades akkor játszhat majd nagy szerepet a történelemben, ha kitanítja szavazóit.”²⁶

Azonban a választások utáni első napok viszonylagos optimizmusát lassan kétségek, sőt rosszkedv váltották fel, mivel az első miniszteri találkozók nyilvánosak voltak. A tény, hogy a kormány főleg a DISY és a DIKO politikusaiból állt inkább, mint technokratából, megbocsáthatatlan volt számos ciprusi riporter szerint. Legjobb példa a G. Kallinikou cikke lehetne a *Fileleftheros* napilapnál, aki haragosan olyan nyers kérdéseket tett, amiket nehéz volt megválaszolni. „Ki tudja elfogadni, hogy a miniszterek nagy többsége a párt tagjaiból áll? Szerencsre vannak kivételek Sarris, Lakotripis és Petrides technokraták személyében. De nem volt több lehetséges technokrata? Miért kellett mind a hat miniszternek a DISY-től fő párttagnak lennie?”²⁷ A talán cinikus, de sajnos annál pontosabb válasz Christalla Chatzidimitrioutól érkezett ugyanebben az újságban: „A helyzet olyan, mint egy sakktabla. Egynek figyelnie kell. Ha ide mozdítunk egy parasztot, az azt jelenti, hogy a másikat oda kell mozdítanunk, és így tovább. [...] Emellett egyensúly is van a párton belül. Isten ments, hogy mentsük a hazát és tönkretegyük a pártot.”²⁸ Mr. Lanninikou egy másik kérdést is feltett, ami sokakban felmerült az új kormányt illetően. „Van valami magyarázat arra, hogy miért nem választottak nőket a minisztériumba?”²⁹ Valójában három nőt választottak megbízottnak a végén, de a kárt már létrehozták. Stavros Christodoulou sajnálta a lehetőséget, amit a DISY vezetője miatt elszalasztott: „[Anastasiades] nem merete felülmúlni az elvárásokat, mint például a legjobban gondolkodókat a jóra használni, nem sikerült kikerülnie a politikai pártok felállítását és, sajnos, nem próbált meg betörni a szerencsétlen politikai erkölcsök alapjába, amelyek már évtizedek óta gondot jelentenek”³⁰

Ennek a még mindig heves vitának a közepén néhányan talán következtetéseket vonnának le és egyszerű politikai megfigyeléseket tennének. Mindenekelőtt, a választás eredményei „megerősítették egy bipoláris politikai rendszer létezését”³¹ Ciprus politikai színterén; az AKEL Christofias-ának problémás kormánya ellenére Malas komoly jelöltnek és fontos antitézisnek bizonyult Anastasiades számára az előválasztási kampányban. A DISY és AKEL jobb és bal oldala bizonyára különcök lesznek egy ideig, a DISY első győzelmének ellenére is. Másrészt viszont, azt mondhatnánk, hogy a második forduló igazi vesztesei az EDEK és Giorgos Lillikas, mivel próbálkozásuk, hogy a ciprusiakat elkedvetlenítsék bármelyik jelöltől, sikertelennek bizonyult, a hiányzó szavazatok százaléka nem kifejezetten jelentős, miközben Anastasiades megkapta Ciprus történetének legmagasabb százalékát az elnökválasztásokon. Most, hogy nemzeti politikai szinten sikert értek el, itt az idő Anastasiades számára, hogy nemzetközi szinten is megmutassa képességeit. Ez egy kihívás, amit bizonyára nehezebb lesz véghezvinni.

IV. rész: Lépés a nehéz útra – Ciprus megmentése

Ez a lap eredetileg egy egyszerű sajtószemle lett volna a mostanában lezajlott ciprusi választásokról és az ország jövőjére vonatkozó következményekről. Azonban, a március 15-i eseményeknek köszönhetően eldöntötték, hogy kiterjesztik a témát az új fejlesztésekre is. Minden, amit ezután említünk már használatban volt az írás alatt, március 16-án. A 16/17-e utáni eseményeket nem lettek figyelembe véve.

Március 15-én, körülbelül két héttel az után, hogy Anastasiades kormánya hivatalosan is megkezdte szolgálatát, egy vészhelyzeti Euro-csoport felállítása mellett is döntöttek, hogy megvitassák és jóváhagyják Ciprus mentőcsomagját. A mentőcsomag összesen 23 különböző verzióját vizsgálják az Euro-zóna pénzügyminiszterei, mialatt az IMF vezérigazgatója, Christine Lagarde szintén jelen lesz a megbeszéléseken. Az említettek alapján, az IMF vonakodva vett részt eddig egy lehetséges mentőcsomag kialakításában.

²⁵ Uo.

²⁶ Ο Νίκος Αναστασιάδης απέναντι στα προβλήματα χωρίς περίοδο χάριτος (Nikos Anastasiades a problémákban türelmi idő nélkül), Takis Chatzidimitriou, *To Vima*, 2013. március 1.

²⁷ Απόλυτα ευτυχής ο Αναστασιάδης, δυστυχώς όμως, όχι και οι πολίτες (Anastasiades elégedett, de a polgárok sajnos nem), G. Kallinikou, *Fileleftheros*, 2013. február 28.

²⁸ Αναμένουμε την έκπληξη (Méglepetésre várva), Christalla Chatzidimitriou, *Fileleftheros*, 2013. február 27.

²⁹ Απόλυτα ευτυχής ο Αναστασιάδης, δυστυχώς όμως, όχι και οι πολίτες (Anastasiades elégedett, de a polgárok sajnos nem), by G. Kallinikou, *Fileleftheros*, 2013. február 28.

³⁰ Η πρώτη κρούαδα (Az első csalódás), by Stavros Christodoulou, *Fileleftheros*, 2013. március 3.

³¹ Η κυπριακή επανεκκίνηση (TCiprus újakezdése), Takis Chatzidimitriou, *Ta Nea*, 2013. március 5.

Több mint tíz óra tárgyalás után végül sikerült egyezsége jutniuk. A mentő terv magában foglalt egy körülbelül 10 milliárd eurós pénzügyi segítséget az EU-tól és az IMF-től, utóbbi felkészülve a részvételre. A megegyezés többek között beleértette a ciprusi bankok szigorú felügyeletét is a pénzmosással kapcsolatos állítások és a ciprusi kormány általi megterhelések miatt, egy 4.5%-os GDP érdekében, amely segítségével sikerülne növelni a meneküléshez szükséges pénzmennyiséget.

Az intézkedéseknek ez a sajátos lánc nagy figyelmet vonzott, ciprusiaktól és külföldiektől egyformán. Névlegesen megegyeztek abban, hogy egy egyszeri adót vetnek ki Ciprus területén lévő letétekre, nem érintve ezzel a görög bankok leányvállalatait. Egy 9.9%-os adót vetnek majd ki a 100 000 eurós letétekre és arányosan elosztják a többi letéten, 6.7%-tól kezdve felfelé. Továbbá, egy 20-25%-os adót vetnek a kamatlábakra, miközben az egyesített adót a jelenlegi 10%-ról 12.5%-ra emelik. Egy másik megjegyzés szerint tisztán kijelentették, hogy az Euro-zóna vezetői minimalizálni akarják a bankszektor, ami az ország az ország GDP-jének 5-7-szerese, és ezzel mélyen ki van téve a sérülések veszélyének, mint például a görög bankokból eredőknek. Ez a sajátos kapcsolat valószínűleg hamarosan megszűnik, mivel már vannak tervek elképzelések, amelyek a ciprusi bankok görög bankok általi bekebelezését tervezik Görögországban.

A kormány törekszik az azonnali parlamentáris szavazás által elfogadott intézkedések megszerzésére, kihasználva a hétvégét és a nemzeti ünnepet március 16-tól 18-ig, amely alatt a bankok zárva tartanak, megelőzve a polgárokat pénzüik visszavételétől. A 100 000 euro feletti letéteket azonnal szigorították. Az e mennyiség alatti letétek eleinte szabadon mozoghattak, de mivel egyre több és több ciprusi rohant az ATM automatákhoz 16-án reggel, hogy kivegyék pénzüket, a letétek általánossá váltak. Voltak esetek, ahol a bankok szigorították az adó mennyiségét, habár a polgárok képesek voltak a többi letétben lévő pénzt kivenni.

A döntés feletti zajongás masszív lett mivel „erre még nem volt precedens sem európai, sem nemzetközi szinten”³², ahogy a *Fileleftheros* napilap is közölte. Abban bíznak, hogy ezt az intézkedést követően a ciprusi kormány körülbelül 5.8 milliárd eurót kapna, bár vannak, akik kételkednek az intézkedések sikerében, félve attól, hogy a ciprusi bankok elveszítik fellebbezésüket és tönkremennek. Ez a kivonat a főleg kormány-barát napilaptól, a *Politistól* sajátosan mesél a jelen hangulatról: „A megegyezés, amelyet szombat korareggelén hozott az Euro-csoport, Ciprus és bankrendszere számára hátulütő lesz, mivel felmerülnek a kérdések arról, ki fog valaha is újra megbízni a ciprusi bankokban”.³³

Sok politikus, mint Stavros Malas és Giorgos Lillikas is, erősen elleneztek a döntést, és azzal okolták Anastasiadest és kormányát, hogy harc nélkül megadják magukat az európaiaknak, és sokan még a ciprusi fonthoz, Ciprus korábbi pénzneméhez való visszatérést kezdeményezték. A ciprusi pénzügyminiszter maga, *Sarris*, kijelentette, hogy a megegyezés volt a legjobb választás Ciprus számára, mivel az alternatíva a teljes bankcsőd lett volna. *Stinlianides*, a kormányképviselő ugyanezen a vonalon beszélt és azzal okolta az ellenzékét, hogy nem értik indítványaik politikai visszahatását.

A nemzetközi sajtó is meglepődve fogadta az új óvintézkedéseket. A görög *Kathimerini* című újság ehhez tartozó újságcikkének címe: „Az Euro-csoport eddig nem hallott döntése”³⁴, miközben a *NYT* „meglepő politiká”-nak írta le.³⁵

Összegzés

A ciprusi választások két fordulóban zajlottak le. Az első fordulóban a jobb oldali vezető, Anastasiades visszatartotta a baloldali Malast és a független jelöltet, Lillikast, bár nem sikerült összegyűjtenie az 50%+1 szavazatot ahhoz, hogy azonnal megnyerje a választásokat. Ő és Malas február 24-én szemtől szemben találkoztak, egy felforrósodott előválasztási kampány után, mely alatt az új gazdaságpolitika végrehajtását és a nemzeti kérdést tárgyalták egyformán, első alkalommal az 1974-es török megszállás óta. Végül Anastasiades volt, aki - már várhatóan - győzedelmeskedett Malas felett, aki kétség kívül jól teljesített az AKEL okozta károkat követően. Anastasiades sikere jelentette az első alkalmat (és valószínűleg az utolsót is), amikor egy pro-memorandum politikust támogatót a pártok nagy része és a ciprusi lakosság. A DISY vezetőjének megválasztása után a kezdeti izgatottság hamar véget ért, mivel a kormánytagok nem teljesítettek az elvárások szerint. A helyzet még bonyolultabbá vált, amikor a vészhelyzeti Euro-csoport február 16-án egy egy-alkalmi adó kibocsátása mellett döntött a ciprus területén lévő betétekre.

³² Πισώπλατο χτύπημα στην Κύπρο (Ciprus hátulütője), *Politis online*, 2013. március 16.

³³ Σοκ και δέος στην Κύπρο από την απόφαση του Eurogroup (Sokk és félelem Cipruson az Euro-csoport döntése után), *Fileleftheros*, 2013. március 16.

³⁴ Η πρωτοφανής απόφαση του Eurogroup (Euro.csoport hallatlan döntése), Michalis Persianis, Yannis Seitanides, Nikos Chrisoloras, *I Kathimerini*, 2013. március 16.

³⁵ Facing Bailout Tax, Cypriots Try to Get Cash Out of Banks, by Liz Alderman, *NYT*, 16th March 2013, 16/03/13

Mivel egyre több tiltakozás jelenik meg a betéti adók miatt, látható lesz majd, hogy az intézkedést végrehajtják jelenlegi formájában vagy néhány elem változtatására lesz szükség. Az is kétséges, hogy a ciprusi parlamenti tagok támogatják-e majd ezt. Másrészt azonban sokan beszélnek egy Oroszországgal lehetséges egyezségről, az egyenesebb közreműködést illetően Ciprus megmentéséért. Továbbá, csak találgatni lehet, hogy mi lenne az EU, de főleg Németország reakciója egy ilyen kilátásra. Azonban a világi média reakcióit is egyaránt számításba kell venni, mivel hatásuk egy esetleges válságban döntő lehet: nem szabad elfelejtenünk, hogy akár egy egyszerű politikus vagy közgazdász rögtönzött állítása elég ahhoz, hogy világszintű aggodalmat vagy bizonytalanságot okozzon, amely hajlamos elnyúlni bármilyen ezt követő magasabb színvonalú állítás ellenére is. Egy ilyen váratlan és hallatlan terv már vonzott és még vonzani is fog hasonló kijelentéseket.

Valóban, sok eszközt használtak az utóbbi néhány évben, hogy harcoljanak a válsággal az Euro-zónában, többféle eredménnyel és következménnyel. Néhánynak ezek közül hatása volt a tagállamok politikai tájképeré is, miközben mások maguk álltak a politikai újítások hatása alatt. Így nem lehet egyszerűen támogatni csak az egyik utat és elítélni a másikat anélkül, hogy időt adnánk neki. Bizonyára messze vagyunk még attól, hogy ennek az új megközelítésnek az eredményeit kitaláljuk, de az út kezd kirajzolódni, és lassan nyitva áll az értelmezések és viták előtt.

Fordította Horváth Benigna

© DKE 2013

<http://www.southeast-europe.org>
dke@southeast-europe.org

*

Figyelem! *Kedves kutató!* Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke@southeast-europe.org címre. *A tanulmányt a következőképpen idézze:*

Αγγελική Νεβσεχιρλιόγλου (Aggeliki Nevsehirlioglou): Ciprusi elnökválasztás, 2013. (Fordította Horváth Benigna)
Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly, Vol. 4. No. 1. (2013 tavasz) 8 p.
Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*